

Vukov János

Táncoljunk? (1928)*

A kedves fiatalok és az ifjúság barátjainak a kezébe!

Mikor a bál, szerelem, tánc szókat említik, rendszerint mosoly rajzolódik az arcokra. E délibábszerű tünet a komoly természetnek idillikusan kedves játéka lehet. Az ember, aki gyakran rémképeket lát és a valóságot sötétebben látva ijedezik, rászorul némelykor a szép képekre és a valóságot idealizáló tünetekre, hogy beleugorjon a komoly életbe. A természet részéről és következőleg a jó Isten részéről nem becsapás ez, hanem segítség, hogy az ember elérje azt, amiért él.

Sajnos azonban, e mosoly gyakran oly kevésbé komoly, de nem is annyira az a bántó, hogy nem komoly, hanem egyenesen cinikus és Istent és erkölcsöt gúnyoló. Ilyen nevetőknek mondja az Úr: „Én is nevetni fogok veszteteken”. (Pldb. 1., 26.).¹ Mikor a hitványság nem szégyenkezik, hanem kacag, szájalmat nem érdemel. Hitványság pedig tréfát, gúnyt és pikantériát üzni az

* Vukov János: Táncoljunk? Budapest : Mária-Kongregáció, 1928. A forráskiadás az NKFIH K115676 számú kutatás segítségével készült. A mű első kiadása 1925-ben jelent meg. A korszakban a műről három recenzió publikáltak: „Jezsuita páter könyve a táncról. Igen érdekes könyv jelent meg az Egyetemi Kongregáció kiadásában. P. Vukov János, a kiváló jezsuita hitszónok »Táncoljunk?« címen foglalta össze mondanivalóit a modern táncokról és kifejtette benne az egyház felfogását is; röviden és pregnánsan rámutat azokra az animális rugókra, amelyek a tánc pszichéjét az erkölcsi világrénddel ellentétes irányban fejlesztik. A tánc erotikáján s etikáján keresztül elvezet a tánc »lelkéhez«, a »mágikus fényben úszó báli lélekhez«, amely annyi degeneráció, ámitás és csalódás forrása. Szembeszáll többek közt azzal a felfogással, hogy »nincs erkölcstelen tánc, csak erkölcstelen táncoló.« P. Vukov János S. J. elmélyülő s amellel páratlanul szellemes munkája végén kifejti, hogy nem az öröm letörése, hanem az igazi öröm megmentése érdekében fogott tollat.” Névtelen, 1928e. Takács ismertetése: „A húsvéti könyvpiacnak talán egyik legértékesebb és legmélyebbre nyúló füzete jelent meg e címmel P. Vukov János S. J. tollából az Egyetemi Mária Kongregáció kiadásában. A farsang alatt tartott előadásait adja itt nyomtatásban több hallgatója kérelmére, kik azt akarták, hogy mélyenszántó gondolatainak maradandó nyoma is maradjon. Sokak fejében felöltik a kérdés, ha meglátják-e füzetet – én magam is már többször hallottam – vajon mit érthet egy jezsuita a tánchoz? Ám ha végigolvastam, kénytelen bevallani – sokan talán csak a lelkük mélyén merik ezt tenni – hogy e füzet írója igenis ért hozzá. A füzet – mint az előadás-sorozat is – három részre oszlik. A tánc esztétikája – s a bálók lelke. Hallottam kifogást, hogy a táncnak csupán rossz oldalait mutatja be, tehát elfogult. Ez azonban nem áll, mert hiszen elismeri, hogy a tánc lehet kedves, bájos, mulattató és erkölcsös is, – ám célját eltesztette volna s a füzet fölösleges is lenne, ha dicshimnusz zengene a táncról. De igenis nagyon értékesé válik a füzet azzal, hogy határozott szavakban mutat arra a rengeteg veszélyre, amely tánc közben érheti az embert – s amelyet tehát kerülni kell! A füzetre szükség volt s megjelenése aktuális, hiszen a tánc ma népszerűbb és elterjedtebb, mint a football vagy mozi. S hogy érdekes is, arról meggyőződhet bárki, aki elolvassa, de bizonyítja az is, hogy eddig akárhány embernek kezére adtam, mind érdeklődéssel lapozta végig. Az ízléses füzet ára csak 40 fillér. 40 oldalas.” Takács, 1928. A harmadik ismertető: „Nemrégiben Vukov János S. J. prézes az Egyetemi Mária Kongregációban sorozatos előadásokat tartott a táncról. Ezeket az előadásokat adta ki most az Egyetemi Mária Kongregáció. A finom kiállítású könyvecskét, amelynek kiadása az Élet nyomda választékos ízlését dicséri, okulással forgathatják mindazok, akiknek a tánc – probléma s így elsősorban az egyetemi ifjúság. Kapható a Szent István Társulat könyvkereskedéseiben, a Kongregációs Otthonban és lapunk kiadóhivatalában. Ára: 40 fillér.” s.b., 1928. A mű későbbi, általános értékelését lásd: Kaposi 1986–1987.

¹ „Íme, kiöntöm nektek lelkemet, tudtul adom nektek ígéimet: mivel szóltam, és vonakodtatok, kinyújtottam kezemet, és nem volt, aki odanézzon, semmibe sem vettétek összes tanácsomat, és nem törődtek feddésimmal: én is nevetek majd romlásatokon, gúnyolódok, ha rátok jön, amitől féltetek, ha hirtelen baj szakad rátok, romlásatok ott terem, mint a fergeget, és eljön rátok a szükség és a szorongás!” (Péld. 23–28.)

emberiség forrásából és annak a teremtő Istennel együttműködő titokzatos működéséből. Az emberi méltóságot ily gyalázatosan lefokozni nem szabad, annál is inkább nem, mert az életben mindenki becsülést akar. Ezen akarat jogos, mert a jogot hozzá maga az Isten adja, de nemcsak adja, hanem egyenesen parancsolja.

Ámde a bál, szerelem és tánc említése nemcsak szende mosolyt ad és vált ki gúnykacajt, hanem azok szertelen élvezete sokszor kilopta a mosolyt az arcokból és könnyeket facsart.

Mínthogy pedig senkinek sem áll jogában adni vagy szerezni örömet, mely meg nem engedett és viszont a rendes körülmények között senki sem tilthat örömet, melynek tisztességes a tárgya, célja és körülményei, mint az egyetemi Mária-kongregáció² prézese sorozatos előadást tartottam a főiskolai hallgatóságnak a tánc és bál általános és jelenleg divatos természetéről, esztétikájáról és erotikájáról és az etikai elvekről, melyek azokon is teljes érvényben vannak.

Ezen előadások több hallgatóm óhajára e füzetben kerülnek a nagyobb nyilvánosság elé, hadd szívleljék meg az igazságot mások is és nem csak az a 300–400, aki hallgatta. A tiszta öröm mindig lehet energiaforrás úgy az egyén mint a család, társadalom és nemzet számára, a bűnös öröm pedig úgy erkölcsileg, mint fizikailag csak fogyasztólag és sorvasztólag hathat.

I. A tánc

A tánc lehet természetes életmegnyilvánulás vagy pedig mesterséges testmozgás akárcsak az ének, mely lehet népének vagy műének.

Az ösztönszerű vagy természetes tánc benső érzelmi vagy érzellemmel kapcsolatos életünk testmozdulatokkal és taglejtésekkel való kifejezése. Különböző érzelmeknek különböző külső kitörései vannak és lehetnek, azért a táncok is nagyon változatosak: így a hangulatnak (öröm, bánat, gyász), a szeretetnek és szerelemnek, a tiszteletnek stb. külső nyilvánításai a tánc sokféle alakjának szolgálhatnak alapul. De nem csak az alaphangulat, hanem a hangulat foka is új táncokat hozhat létre. Ha jókedvemben ugrok egyet és az ugrálást folytatom, máris táncolok. Ha a nóta vagy muzsika nemcsak a fülbe-, hanem szinte a lábakba-mászó, tánc lesz belőle. Ezeket a testmozdulatokat és taglejtéseket csiszolni lehet, mesterségesen kombinálni, újabb motívumokkal ellátni és így létrejön a mesterséges tánc vagy a mütánc és a divattánc. A mütánc tehát a testmozgásoknak ütemszerű, szabályos lejtése, vagy az éneknek és zenének testmozdulatokkal és taglejtésekkel való utánzása.

II. A tánc esztétikája

Az esztétika a széppel foglalkozik. A táncnak annyi esztétikája van, amennyit magában rejt a szép fogalmából vagy a széppel rokon fogalmakból, aminők a fenséges, bájos, nevetséges v[agy] komikus és rút.

Mi a szép?

A szépség a szép tárgyaknak reális v[agy] valós és nem szubjektív tulajdonsága. Az esztétikai szubjektivizmus a művészetek legnagyobb ellensége, mert inficiál³ minden fogalmat és

² A budapesti egyetemisták Mária Kongregációs Köréről van szó, amelyet Tomcsányi Lajos hívott életre 1897-ben. Tóvay Nagy, 2014. 35-36.

³ Megjegyzés: Inficiál: (meg)fertőz, megfertőztet; a latin *infectere*, *infectum* ,beken, beszenyez, megfertőz, belep, ellep szóból.

a fogalom igazi tartalmát az egyén változékony, szeszélyes és múlt benyomásaival cseréli fel. Továbbá a szépség a szép tárgyakkal nem az érzékek, hanem az értelem által megközelíthető tulajdonsága. Az érzékek alá eső tárgyak is lehetnek szépek, de a szépséget bennük nem az érzékek fedezik fel. Kellemesen afficiálódni⁴ és a szépet felfogni nem egy és ugyanaz. Világos ez az állatok magatartásából, melyek a szép iránt érzéketlenek és különösen a szép két legmarkásabb jegyét, a rendet és az összhangot nem képesek felfogni.

A szépségnek az a tulajdonsága, hogy világosan felfogva gyönyörködtet. Gyönyör csak a tárgy szeretetéből származhatik, mert a gyönyör a szeretet nyugalma a jelenlevő jóban. A tárgy jelen lehet vagy birtoklás által pl. a pénz, vagy személyes jelenlét által mint pl. a jóbarát, vagy végre értelmi szemlélet által. A szép tárgyakkal való gyönyörködés az értelmi szemlélet útján történik. E gyönyör a tiszta vagy önzetlen szeretethez tartozik, mely nem érdekből ragaszkodik a tárgyhöz, hanem azért, mert az önmagában is tetszik. Azért szokták a szépet így is meghatározni, hogy „szép az, ami érdek nélkül tetszik.”⁵

A szép tehát ugyanaz mint a jó, de nem a közönséges, hanem rendkívüli tündöklő jó, mely a szemlélt gyönyörködtetni képes. Ebből az következik, hogy a szépség függ a tárgy tökéletességi fokától. Minél tökéletesebb valami, annál szebb lehet. Ha a szép inkább elragad, mint gyönyörködtet, fenségesnek nevezzük. A fenségessel rokon fogalom a pompás és a tragikus. A szépnek, amely a gyöngédség érzelmeit kelti, a neve bájos. Hasonló kifejezések a vonzó, kedves stb. A nevelés és a rít belekerültek az esztétikába, mint a széppel ellentétes fogalmak. A nevelés Arisztotelész szerint olyan rít, mely sem fájdalommal sem kárral nem jár. Ha valamely tárgyban hiányzik a hozzátartozó, velejáró tökéletesség, legyen az fizikai vagy erkölcsi, rít az.

Már most az a kérdés, van-e táncnak esztétikája?

Nem lehet azt mondani, hogy minden tánc rít vagy nevelés, következésképp az esztétika szempontjából csak leszólást érdemel. Minthogy a tánc etikai szempontból nem szükségképpen tiltott, esztétikáját keresni lehet, igaz, hogy nem oly könnyű megtalálni. Ha a táncot a művészetek közt találjuk, rájöttünk esztétikájára is.

A táncot a görögök a művészetek közé sorolták és Terpsychorenak⁶ hódoltak vele. A rómaiaknál a komoly elem nem tartotta magához méltónak. Midőn az a hír terjedt el egyszer, hogy egy szenátor táncolt, Cicero azzal lépett védelmére, hogy hajlandóbb elhinni azt, hogy összetévesztették valakivel, mint azt, hogy táncolt.⁷ Bár a táncnak ma már irodalma van, a szép művészetek közé nem tudott bejutni és a művészetről szóló alapos munkák legfeljebb csak mellékesen emlegetik, ha ugyan egyáltalában említik.

A tánc csak mint a poézis, mimikai és zene kísérője jelenhetik meg a művészetek közt. A költeményt nemcsak szavalni, hanem énekelni is lehet és az ének útján táncolni. A mimikai táncok főképp az állatok testmozgásait utánozzák, melyekben azonban nagyon kevés a művészet, de annál több a rútság. A tánc mégis legfőképp mint a zenének testmozgásokkal és taglejtésekkel való utánzása szerepel. A tánc a zenét ülteti át a testmozgások birodalmába. A testmozgásokat pedig, mint teszem a tornában, úszásban és általában a sportban sokféleképpen lehet gyakorolni, kombinálni, művelni, finomítani és ezáltal a sportolóknak éppúgy mint a nézőközönségnek kellemes délutánt nyújthatnak. Hasonlóképpen a tánc testmozgásai és taglejtései, ha elismert és helyes szabályok szerint történnek, igényt tarthatnak az alsóbbrendű művészet nevére és úgy a táncoló, mint a néző számára esztétikai élvezet forrása lehet.

⁴ afficiál: megindít, meghat, hatást gyakorol (latin).

⁵ Az idézet Immanuel Kant Az ítéleteri kritikája című munkájából származik.

⁶ Megjegyzés: Terpsichoré, a tánc múzsája, a kilenc múzsa egyike.

⁷ Cicero Lucius Licinus Murena védelmében elmondott beszédéről van szó.

El lehet ismerni, hogy a tánc, ha illedelmesen és erkölcsösen lejtik, a széppel rokon bájos és kedves jelzőkkel ékeskedhetik. Tovább azonban nem mehetünk és róla mint társadalmi formáról ki kell jelentenünk, hogy nem olyan kellék, melynek hiánya a műveltek szalonjából kizárhatna valakit jogosan. A tánc a könnyed fiatalok játéka és a benső, tartalmas és valódi örömök kifejezésére nem vagy legalább kevésbé alkalmas.

III. A magyar tánc

Minden nép az ő földjéből nő ki és e földbe leheli a Teremtő a lelket. E föld felszínével, éghajlatával és terményeivel táplálja, ruházza, befolyásolja a nép vérmérsékletét, alakítja fantáziáját és így részt vesz szellemi és erkölcsi kultúrájának a kialakításában. Így kerül ki a magyar is az ő földjéből, hazájából és anyja öléből. E földet tehát meg kell becsülni és mint anyát szeretni. E földön nem szabad meztelenül járni, mert keresztény kultúrnép vagyunk és van mivel ruházkodnunk. E földön nem szabad olyan táncot lejtenuk, mely által a vad népek és idegen népek erkölcsé és nem nemesítő gondolkodása rögződik meg bennünk.

Perverzitás az ha a férfi nő akar lenni és a nő férfi. Hasonlóképpen bizonyos nemzeti perverzitás az is, ha valaki az idegen nemzeteket a majmolásig utánozza és folytonosan internaciolizálódni akar. És még nagyobb perverzitás a darwinsztikus animalizmus, amely emberi méltóságát az állatokéval hajlandó felcserélni. Minden tánc tehát, mely e perverzítást ápolja, úgy természetes józan ízlés mint a kötelező hazaszeretetnél fogva voltaképpen tilos a magyarnak. A csárdás ugyan magyar tánc, de a soupe-csárdás⁸ már nem az. Belekontárkodott a francia, zsidó vagy jobban mondva a szeszes ital és a fékevesztett szenvedély.

Nem igazi nemzeti és következőleg magyar motívumok azok, melyek a magyar gyengeségét ébresztik. Magyar motívumok a magyarok földje, kultúrája és a magyarok jövője.

IV. A tánc erotikája

Mi az erotikum?

Az erotikum annyi, mint szerelem vagy szerelmi momentum. A szerelem, ha csak nincs nagyon idealizálva vagy lelkivé átváltoztatva, voltaképpen nem más, mint a nemi ösztön kisebb vagy nagyobb fokú izgalma. Az Eros (Ámor, Cupido, szerelem), a mitológiában eleinte hatalmas természeti erő volt, később pedig pajkos, szeszélyes és szerelmi nyilakkal lövöldöző gyerek lett. Ez annyit jelent, hogy a férfi, ha enerválódik,⁹ gyerek lesz belőle és apró játékszeréhez és pillanatnyi élvezeteihez sírva ragaszkodik. A szerelemből vallást csináltak, és így került az ösztön, amelyet mint a vadállatot a ketrecbe kellett volna zárni, az oltárra. Bálvány lett belőle. Az emberiség földi forrása Isten helyett az oltáron és a kulturálatlan népeknél a templomokban tiszteletére rengeteg erőt vezetnek le a kloakákba¹⁰ még ma is. (sic!)

De nem csak a pogányoknál van ez így. Még rafináltabb módon űzi ugyanazt a modern társadalom. A mai kor homoszexualisztikus perverzításai csak kisebb baja az emberiségnek.

⁸ Vukov jezsuita kortársa, Tomcsányi Lajos szintén elítélő szavakkal írt a souper csárdásról a táncról szóló értekezésében: „S a souper-csárdásról mit szóljunk? Aki higgadt ésszel ítél, be fogja vallani, hogy a souper-csárdás a legegység illendőség szabályait követők szemében is ízléstelen dolog.” Tomcsányi, 2014. 83.

⁹ Enervált: kiélt.

¹⁰ Kloáka: szennyvízelvezető csatorna.

A nőstényimádat, mely nemcsak a testnek jogtalan és pranda¹¹ beszenyvezésére vezet, hanem a férfi kezét, sőt ajkát és nyelvét is állati módon perverz élvezeteinek eszközévé teszi a degenerált férfiak vallása. És a nő, amely manapság gyakran más szolgálatot nem teljesít a társadalomnak, mint azt, hogy büntárs, még hihetlenebb perverzításokra ragadtatja magát. Így jár az ember, ha a dolgok rendjét felforgatja és az erőből és bőségből pocsékolást csinál.

Van-e a táncban erotikum?

Lehet, sőt a mai táncokban leggyakrabban van, de nem szükségképpen mindegyikben. Eltekintve a direkte erotikus táncoktól, még a legártatlanabb táncot is könnyen erotikussá teszi az a körülmény, hogy rendszerint különemű párok táncolnak egymással.

A tánc magában véve nem maga a nemi élet, de nem is szükségképpen a nemi életre közvetlenül előkészítő eszköz. A tánc akciók: testmozgások és taglejtések csoportja. Direkte erotikus az az akció, amely akár természeténél akár konvencionális jellegénél fogva kifejez, utánoz vagy célzó szellemet, vagy mondjuk világosabban, nemi életet, funkciókat és arra közvetlenül diszponál.¹² Csak indirekte erotikus az akció akkor, ha az imént mondottakat róla szó szerint ugyan elmondani nem lehet, de olyannyira a határon kering, hogy szinte hősi erőfeszítéssel lehet csak a tilost elkerülni.

Itt megjegyezzük, hogy azok, akik könnyen veszélynek teszik ki magukat, nem szoktak éppen hősök lenni.

Amit az akciókról mondottunk általában, ugyanaz áll a tánc testmozgásairól és taglejtéseiről.

Az állat ösztöneinek kitöréseit utánzó, úgynevezett mimikai táncok csaknem kizárólag erotikusak. Ugyanis az állat érzelmi világa két alapöszton körül csoportosul: az ön- és a fajfenntartás ösztöne körül. Az önfenntartás ösztönének megnyilvánulásait azonban nem annyira utánozzuk, mint inkább gyakoroljuk és az ezzel járó testmozgásokat nem szoktuk táncütemekbe foglalni. Ellenben a fajfenntartás ösztönének a kitöréseit szokták az úgynevezett mimikai táncokkal utánozni, melyek erotikus jellege világos.

A műveletlen, vad népnek és a bár művelt, de degenerált népeknek a táncai nagyobbára erotikusak. Egyrészt azért, mert a vadak hadi, gyászoló, vallási táncai kicsapongásokkal vannak vegyítve, művészi táncuk pedig egyáltalában nincs, másrészt pedig úgy a vad népek, mint a művelt, de degenerált népek érzelmi életében túlteng az erotikum, amely mulatozásainál és táncmuláságainál minduntalan kitör és a táncba mint motívum belevegyül.

A néptáncok erotikuma függ a nép dalainak és zenéjének minőségétől, melyeket táncal utánoznak. Ha a dal és zene erotikus, a tánc is az lesz. A nép közérkölcsei nívója nagyon minősíti táncait is.

A mütánc kompozíciója lehet olyan, melynek lejtő vonalaiban, csiszolt és finomított figuráiban, ütemes lépteiben, a táncoló pár egymásközi íveleteiben és a testtagok esetleges érintéseiben legalább külsőleg úgy az indirekt, mint a direkt erotikum nincs meg.

Ámde a térdek találkozása, a combok, hasrészletek és a mellkasok összeillesztése, a lábközi láblejtések, a nagyon gyengén öltözött nőnek erős átkarolása és annak szertelen odacsimpaszkodása stb. bizony sokszor nem véletlen, hanem nagyon is tendenciózus erotikus vegyületek, melyek a mütáncot is divattáncá teszik és az alantas szenvedélyek szolgálatába szegődtenek. E pontnál sok függ a ráfigyeléstől. Ha valaki nagyon ügyel a tánc figurájára, vonalaira, ütemességére stb., annál a fenti meg nem engedett szabálytalanságok egy ideig hatás nélkül maradhatnak ugyan, de ez legfeljebb a kezdőnél lehetséges és ennél is rövid ideig, a gyakorlott táncolóknak előbb-utóbb felébresztik ösztönét. E ráfigyelés elmarad és vele az önuralom is, ha táncolók izgatottak, fáradtak vagy spiccesek lesznek, ami az erkölcstelen soupé-csárdás kezdete.

¹¹ Pranda: ronda, csúf, rossz erkölcsű, mocskos

¹² Diszponál: rendelkezik.

A világhosság kedvéért megjegyezzük, hogy nővel találkozni, beszélni, szórakozni, táncolni stb. nem mindjárt annyi mint szerelmeskedni tehát a táncmultságokat erotikum nélkül lebonyolítani lehet. Éppúgy a szimpátia még nem szükségképpen szerelem, mert a szimpátia elvonatkoztatathat a szerelemtől.

Félreértések elkerülése végett nem említettünk egy táncot sem. Nem akartunk pártfogásunkba venni egyet sem, mert nincs egy sem, melyet rosszul táncolni nem lehetne és nem szeretnők, ha valaki visszaéléseit ránk való hivatkozással igazolni próbálná. Világosan megmondottuk, mi az erotikum, melyek az erotikus akciók és következőleg táncok. Rámutattunk az egyes táncfajokra és analizáltuk erotikájukat, illetőleg attól való mentességüket. Már most vizsgálja magát a táncoló és látni fogja, mily ritkán vezeti őt tisztán az esztétikai élvezet.

V. A tánc etikája

Az előbbi fejezetben elmondottak után már nem nehéz a tánc etikájáról szólni. Nemcsak megtévesztő, hanem egyszerűen téves az az állítás, hogy nincs erkölcstelen tánc, legfeljebb erkölcstelen táncoló. A tánc nem vegetáció, de nem is az érzékek automatikus reflexe, hanem az embernek öntudatos, szabadon választott cselekedete, amelyért felelős. Következőleg a tánc olyan elbírálásban részesül, mint a többi beszámítható cselekedet.

Beszámítható, következőleg erkölcsi cselekedet az, amely az akarattól szabadon származik megengedett vagy meg nem engedett voltára való rá gondolás után. Ennélfogva a tánc erkölcsi-leg jó lesz, ha nincsenek benne meg nem engedett elemek, az ellenkező esetben rossz.

Hogy a táncban, legalább közönségesen nincs valami rendkívüli jóság vagy pláne szentség, az minden józan ember előtt világos. A tánc testmozgásai és taglejtései nagyobbára közömbös cselekedetek.¹³ A közömbös cselekedet erkölcsi mivolta függ a tárgytól, amelyre az akarat irányul, azután a körülményektől, amelyek közt történik, végre a céltól, amely miatt történik. Ha az erkölcsi cselekedet ezen elemei közt egy is lényegesen rossz, a cselekedet erkölcsileg rossz lesz. A tánc testmozgásai és taglejtései lehetnek közömbösek magukban véve, lehetnek tehát szabad akarattunk tárgya, továbbá történhetnek olyan helyen, időben, módon, olyan személyekkel,¹⁴ hogy e körülmények nem inficiálják,¹⁵ végre a cél lehet tisztességes, mint pl. szórakozás, ismerkedés, no meg adjuk hozzá, esztétikai élvezet. De ha a táncban vannak meg nem engedett testmozgások vagy lejtések, amelyek közül többet felsoroltunk a tánc erotikájánál, vagy nem történik megengedett módon, időben stb. vagy a célkitűzés bűnös a tánc erkölcstelen multság lesz.

A fentiekben már benn vannak az irányelvek, melyek szerint az erotikus táncról ítélnünk kell.

Minthogy a nemi élethez a természeti törvény korlátai közt csak a házaspárnak van joga és következőleg joga van mindahhoz, ami arra akár direkte akár indirekte diszponál, erotikus táncot voltaképpen csak ők táncolhatnak, de ez tiltott mások előtt, tehát ezt a bálba, nyilvános multságokra vinni nem lehet. És mégis ott van. Oda ugyan nem mindig a házaspárok viszik azt, hanem más párok is, de sokszor ők is és történnek hűségsgzegések, de olyanok, hogy

¹³ Olyan cselekedetokről, tevékenységekről van szó, amelyek morálteológiai szempontból önmagukban sem nem jók, sem nem rosszak (ún. adiaphora). A táncról folyó morális vita történetében többször felbukkanó évről van szó, amelyet elsősorban katolikus, evangélikus teológusok használtak a tánc védelmében.

¹⁴ A szerző a tánc feltételeiről szóló a középkori eredetű érvrendszerét használja. Vö. Tóvay,

¹⁵ inficiál: (meg)fertőz, megfertőztet; a latin inficere, infectum ,beken, beszennyez, megfertőz, belep, ellep szóból.

összedőlnek tőle a családi otthonok. És ha más párok lejtik a szerelmes táncot, virághervasztás lesz belőle gyümölcs nélkül és a legjobb esetben szomorúfűzfa az eltemetett ártatlanság sírjánál.

A direkte erotikus táncra nem jogosít fel a jegyviszony vagy a komoly szerelem, mert a hatodik parancs teljes érvényben van nálunk is nemkülönben, mint a jegyeseknél.¹⁶ Ha azonban a szerelem – és ekkor nevezhető komolynak – csak az a természetes, szinte ösztönszerű egymásra találás és jövőbiztosítás és az ebből folyó megkülönböztetett szeretet és tisztelet és mindezeknek megengedett korlátok közt való kifejezése, akkor a tánc is ezen kifejezések közé tartozhatik. És éppen azért, mert a tánc is a megkülönböztetett szeretet és tisztelet kifejezése akar lenni, a tisztesség, finomság és gyengédség dolgában olyan lesz, hogy a pár becsületessége és megbízhatósága dokumentálva legyen egymás közt és mások előtt. A jegyviszony nem előlegezi a jövőt, hanem a jövőt biztosítani akarja.

A csak indirekte erotikus táncot a teóriában ugyan nem tartjuk ugyan mindjárt bűnösnek, ha az kellő óvatosság mellett és elegendő oknál fogva történik, a praxis tisztasága azonban messze szokott maradni a teória tisztaságától. Ha tehát valakinek súlyos társadalmi oknál fogva abban részt kellene vennie, vigyázat, önuralom és szándék stb. dolgában egészen korrektnek kell lennie. Ilyen tánc tehát nem való játékos és szenvedélyes gyerekeknek, ha már a felnőttek is e játékot oly nehezen bírják el.

A természetes etika szempontjából tiltottak tehát az összes mimikai táncok, vagyis az állatok utánzó táncok. Tiltottak továbbá a vad népek és a degenerált népek táncai, ha figuráiban, vonalaiban, lejtéseiben, egymásközi íveleteiben stb. erotikus vegyületek vannak és azoktól nincsenek vagy nem lehetnek megtisztítva. A néptáncok szintén sokszor erkölcstelenek, de többször inkább csak túlságosan pajkosak vagy pláne durvák, és mint ilyenek inkább a jó ízlésbe, mint a jó erkölcsbe ütköznek.

A mütáncok, ha művészetük az erotika szolgálatába áll, az úri, finom, de rafinált módon mindig erotikus vegyületekről gondoskodnak, nem mütáncok, hanem műgonoszságok és esztétika rút-fejezetébe valók.

De ha ez így van, akkor nem érdemes táncolni. Igen – ha így amint leírtam, nem lehet táncolni, akkor nem érdemes, sőt bűn táncolni.

A bűn kérdésén kívül fel szokott vetődni a bűnösség kérdése is. Az erotikussá fajult vagy fajuló táncnál ki a bűnös, a férfi-e vagy a nő?

E kérdésre végleges választ adni nem lehet. Egyesek azt mondják, hogy a férfi, mások szerint a nő. Lehet, hogy az egyik esetben az egyik, másik esetben a másik a főbűnös. Általában azt kell mondani, hogy mind a kettő.

A férfi, ha érettségének tulajdonságait és férfiaságát nem a fejében, szívében és határozott, akarni tudó, céltudatos, megfontolt, pillanatnyi szeszély és hangulat hatásaitól független jellemében keresi, hanem érett nemiségében, annak képességeiben és lüktetéseiben, szinte őrjöngő és szimatoló és követelődző vad lesz, mellyel szemben a gyöngé női nem gyöngének bizonyult és bizonyul. És ha igaz az, hogy a mai divat is a férfivilág izgatására készült, mert elárulta gyengességét és degenerált ízlését, a ruhátlan, erkölcstelen divat tűrésében és az erotikus táncok gyakorlatában nagyban felelősek és bűnösök.

¹⁶ A tánc morális megítélésének történetében gyakori elem volt a Tízparancsolat és a táncvilág összekapcsolása. A hatodik parancsolaton (Ne paráználkoddj!) kívül az alábbi parancsolatokat értelmezték táncot tiltó passzusként: I. parancsolat (Uradat, Istenedet imádd, és csak neki szolgálj!), III. parancsolat (Az Úr napját szenteld meg!), IX. parancsolat (Felebarátod házastársát ne kívánd!). Megjegyzés: a református szövegekben – az eltérő számozás miatt – az I. helyett a II. parancsolatot (Ne csinálj magadnak semmiféle istenszobrot azoknak a képmására, amik fenn az égben, lenn a földön, vagy a föld alatt a vízben vannak. Ne imádd és ne tiszteld azokat, mert én, az Úr, a te Istened, féltőn szerető Isten vagyok!), a III. helyett a IV. parancsolatot hozzák összefüggésbe a táncsal.

A nő pedig, amely az általános, elvont princípiumok felfogásában és átértésében általában gyengének bizonyult és az élet házi aprólékosságainak rendezésében tűnik ki, mellyel tetszeni akar gyermekeinek és férjének, lévén inkább a fantázia, kedély és hangulat embere és következőleg hiúságra, sok fecsegésre, megfontolatlanságra hajlandó, ha egyszer afficiálódik¹⁷ valami vagy valaki iránt, mondjuk szerelmes lesz, a józan higgadt gondolkodásnak hamar felmond, elveit a sutba dobja és hihetetlen könnyelműséggel, mohósággal, sőt teljesen kivetközve a női ékességéből, a szerénységből, parancsol és zsarnokoskodik. És ha valaki megbűvölte, annak ész nélkül dobja magát karjaiba, minden erkölcs, illem, sőt vallás mellőzésével vagy éppen felrúgásával. Ha tehát a bálban vagy a táncban két ilyen jellem vagy jobban mondva gyöngeség és ferdeség találkozik, világos, hogy a piszok csak úgy porzik.

A balettekről és azok táncairól csak annyit, hogy az ottani meztelenség súlyosan veszélyes és következőleg gyakran súlyosan bűnös, mert a legtöbb emberre, még az erősebbekre is erősen izgatólag hathat és a szórakozás által nem elegendőképpen megindokolt. De a tánc is olyan, hogy abban több a végtag vagy láb szertelen szétdobálása és a bravúroskodás, mint művészet és a művészet gyakran leginkább abban áll, hogyan lehet sejtetni bizonyos testrészeket, utánozni vagy jelezni nemi motívumokat és a kéjt a végső határig fokozni. Egy anatómia érdeklí a szellemtelen és gondolat nélküli embereket és ez: a nemi anatómia. Megengedjük azonban, hogy ha nem egy táncosnő lép fel, hanem azok egész csoportja, a hatás veszedelme tompul, mert az összbenyomásban a veszedelmes részlet nem tudja kifejtetni egész erejét. De beáll a teljes veszedelem ez esetben is, ha valaki egyet fixíroz, amit aztán már menteni nem lehet.

Különbséget lehet azonban tenni a balettek és balettek közt. Ez nem azt jelenti, hogy van jó és rossz balett, hanem azt, hogy ha a balerinák szereplése csak mint az operák vagy színelőadások epizódja jelenik meg a közönség előtt, a zene- és színművelő, feltételezve természetesen a zene- és színmű tisztességes voltát, az utóbbiak által annyira lekötöheti figyelmét, hogy elvonatkozathat, ha komolyan akar, a veszedelmes epizódok káros hatásától. A tapsok azonban elárulják, hová irányul a figyelem. És minél tekintélyesebb elem az, amely tapsol és ott megjelenik, annál rosszabb, mert kohonesztálni látszik azt, amit kohonesztálni nem lehet és nem is szabad.¹⁸

Hát csak a fiatalság az a bűnös, akit mindig szidni kell?

Sajnos, nem!

A könnyelmű és sokszor nagyon léha fiatalságon kívül a táncok, bálók stb. erkölcstelen elfajulásában bűnösök a családapák, anyák, előkelőségek és egyéb számottevő tényezők, mert jelenlétükkel igazat adnak azoknak, akik vállukat vonva azt mondják: hát mi van abban? De nemcsak asszisztálnak, hanem maguk is táncolnak, védnöki tisztet szívesen vállalnak vagy – ami aztán igazán megszomorító – egyenesen nem vállalnak, ha azokon modern divattáncokat nem táncolnak. Evvel aztán nemcsak alkalmat adnak, hanem rontanak. Rontják azt a fiatalságot, mely különösen ezen dolgokban kíváncsian lesi, mit mond a szülő, előljáró, védő, előkelő stb. és ezerszerte jobban hisz annak, aki enged és lazít, mint aki korlátokat állít.

Így vegyül össze a fiatalok és öregek kara és kifogás alá esik multságuk sok darabja. És bizony nagyon is nem emberhez, annál kevésbé keresztényhez méltó cinizmussal szinte szavalják és éneklik, no meg a valóságban táncolják a költő e léha versét, mely bár csak a tangót említi, de mégis valamennyi rosszat dicsőíti:

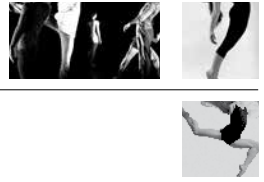
Ez a vad

Tangó ma divat,

Tangózik drága nőd is,

¹⁷ Afficiál: érzelmileg befolyásol, lelkileg meghat.

¹⁸ Kohonesztál: megtisztel, megbecsül, dicsőít (latin *cohonesto* igéből).

*A tangó megbűvölte őt is.
Ott lejti ezt a táncot a határon,
Az illem határán lejti télen, nyáron.
S ha a határt átlépi néha, józan
Férje előtt, oh ég, hát mi van abban?*¹⁹

Tehát vadság, ha mindjárt divat is. Vadul tőle nemcsak a fiatalság, hanem a házaspár is, és veszti tőle józanságát. És jó volna, ha a költő és vele együtt léha társasága, akik elismerik, hogy van az illemnek határa, hallgatnának lelkiismeretükre és elismernék, hogy van erkölcs is és annak van szava és nem korlátlanul szabad minden, ami az érzékiségnek kedvez.

VI. A bálók lelke

Hát van a bálnak lelke? – kérdezhetné valaki.

Hát nincs? – kérdezem viszont. Ha nincs, ki rendezi és vezeti, ki finanszírozza és kínozza vele a társadalmat annyira, Aki a bálók lelkét nem látja, az vagy szinte a naivsáig jó vagy olyan rossz, hogy őt ez már nem bántja, vagy egyszerűen lélektagadó. A bál annyira pogány sarj, hogy az atavizmus minduntalan kiüt rajta. A keresztény világ igyekezete, hogy e vadat megkeresztelje és megnevelje, eddig még nem sikerült, pedig kitűnő erők dolgoztak és fáradoznak benne. A hála, hogy a keresztény világ felkarolta, az, hogy folytonosan szégyent hoz rá.

Anélkül, hogy spiritizmust üznénk, idézzük meg a bál lelkét. Milyen lélek jelenik ott meg? Az ősök lelke-e? Milyen ősök? A darwini ősember? Avagy Árpád, Szent István vagy Imre fia, Erzsébet és Zrínyi Ilona lelke? Milyen magyar lélek az, mely frakkban jelenik meg? Van-e abban emberi lélek, aki nem szégyenli meztelenségét? Ki elnököl? Nem a Princeps Mundi-e, a Világ Fejedelme? Ki az? Nem ismerjük azt az urat. Úgy hát nem elég, hogy kitagadták onnét az Úr Lelkét, le akarják tagadni a bálók gonosz lelkét is?

1. A bálók lelke a tagadás lelke

Mi világosabb annál, hogy van szemünk? És a szem nagy világosságban sem látja önmagát. Ilyen a gondolkodó lélek is, mert letagadja önmagát. Tagadás a meztelenség, a vetkőzés, mert tagadja a ruha etikáját. Tagadja a nagy történelmi és kinyilatkoztatott tény, a bűnt és annak uralmát a földön. A bál nem hitvallás az áteredő bűn dogmája mellett, hanem tiltakozás ellene és a naturalizmus, racionalizmus, szenualizmus, hedonizmus és materializmus hódolatos és ünnepeles elismerése – sokszor a keresztény társadalmi rétegek részéről is. Egyetlen egy tény képes felborítani világnézeteket, de nincs világnézet és hatalom, amely képes volna egyetlen egy tényt is kiküszöbölni a világból. Tény az, hogy az emberiség bukott és hogy az érzékisége veszedelmes ellensége, isteni tekintély szólt mellette. Az Isten által adott törvényt nem lehet korrigálni, hanem csak megtartani vagy áthágni. Aki tehát kivágja az áteredő bűn tanát és annak gyakorlati konzekvenciáját a kereszténységből és annak gyakorlatából, voltaképpen kivágott azaz eretnek kereszténységet vall és gyakorol. Az áteredő bűn tagadása a történelmi lélek tagadása. És ez annyit jelent, mit törődöm én a lélekkel, hús az én lelkem, melyet élvezni akarok.

¹⁹ Ugyanezt a költeményt idézi Tomcsányi Lajos is A tánc. című írásában. Tomcsányi, 2014. 82. Hasonló verset olvastunk a Pesti Hírlap 1913. évi egyik számában (11.15. 12. oldal) Elta aláírással.

2. A bálók lelke az éjszakát kereső lélek

A rossz gyermek fut szüleinek szeme előtt. A tanuló és növendék fél tanára és nevelője szemétől. A hivatali főnök jelenléte kellemetlen. A bűnöző és tolvaj kerüli a rendőrt és a detektívet. Aki rosszat akar tenni, rendszeren a sötétséget keresi. A napfény kezdet óta nem kell a bűnnek. A lelkiismeret éberebb és nyugtalanabb nappal, mert kevesebb a lepel, mely takarja azt, amit szégyel és hogy több és sűrűbb leple legyen, keresi a sötét éjjelt. A sötétben könnyebb eltűnni és nyomokat eltüntetni. A éjjel és a nappal folytonosan (sic!) kicserélése nem a lélek természetes fejlődése, hanem természetellenes hajlamok nevelése. A mi testi, fizikai életünk alapul szolgál szellemi életünknek. Márpedig a napnak világosságára és melegére, szóval energiájára szükségünk van az egészséges testi fejlődés szempontjából. Ha tehát kevés a napunk, mindig kevésbé lesz világos a lelkünk, mert a józan ész uralmát elveszíti ott, ahol egészséges testi, fizikai alapot nem kapott. A sötétséget kereső lélek mindig hajlik a sötét vagyis tagadó gondolkodás felé, mert a sötétség a világosság tagadása.

3. A bálók lelke a mágikus fényben úszó és nem objektív sejtelmességekben ringatózó lélek

A bálók mesterséges fénye, a fénynek, öltözeteknek, virágoknak és egyéb díszleteknek színi hatása a mesék, tündérek és regények sejtelmes világába, a képzelet álomföldjére ragadja a bálózók lelkét. Tündérnek képzelet magát az, aki keveset ér. És a fiatalság, amely a könyvvel, tanulással és egyéb kötelességgel oly hamar kész, azt hiszi ott, hogy benne van a legtöbb ész és a bálóból kerül ki a legjobb mester, technikus, mérnök, orvos, vagy bölcsész. És amit ott összeképzelt és összebeszél, az a következő napok tanúsága szerint egy kis személtápaton nagyon odaillően elfér. A tavasz pedig, amely ott összegyűlemlik, gyakran májusi faggal és kárral jár. Az édes láz ideig-óráig talán kellemes, csak nem [sic!] lenne az ember utána olyan náthás. Amint a mese, de különösen a regény és az ezekből fakadó túltengő képzelet és érzelm hatalmába keríti az értelmet és akaratot, úgy szokta lazítani a felfogást és a szeszély és hangulat játéklabdájává tenni a szabad akaratot a bálók mágikus fénye és nem objektív sejtelmessége.

4. A bálók lelke költekező és liberális lélek

A bál nagy forgalom kevés haszonnal, a mamák és papák pénztárcájának a lapos mennykőve. A pénzt belőle nem mindig a fiú vagy leány halássza ki, kidobják azt maguk a szülők is. A leánynak szépnek és gazdagnak kell látszania, hisz a vásárra viszik, és akárhányszor mind a kettőt oda kényszerítik. Pedig tudnia kellene a szülőnek és annak, aki leányt keres, hogy nem a ruha és a rouge [rúzs] ékesít, hanem a szerénység, dús vér és egészség. Ami drága a piacon, az otthon is drága. A bölcs ember élettársat nem azért keres, hogy skatulyába vagy üvegbe tegye, hanem hogy vele együtt az élthez szükségest beszerezze. És ha nem vigyáz a szülő, no meg különösen a fiatalság, a bálók nemcsak hogy nem segítik elő a házasságot, hanem megnehezítik azt, mert ott egymást nem éppen előnyösen ismerik meg és a bizalmatlanságot egymás iránt keltik.

A liberális lélek pedig az egyéni önző lélek. Annak közérdeke csak úgy van, ha az egyszerűsmind az ő érdeke. Jót is csak úgy gyakorol, ha vele egyúttal élvez. Kiemelkedni és felülemelkedni, aztán jól élni és aztán: mit törődöm én más bajával. Mialatt ezrek és milliók fájnak, éheznek és nyomorognak, azalatt ő mulat és ezreket és milliókat költ. Nem telik sem templomra, sem jótékony célra, könyvre és egyéb életszükségletre, de igenis telik a divatos mulatságra, ha mindjárt még olyan drága.

5. A bálók lelke ámitó és csaló lélek

A házasság ott kezd recsegni és törni, a jegygyűrűket ott cserélik és törik. És minthogy sűrűn vannak bálók és táncmultságok, mindezt jól lehet begyakorolni. Mikor az egymásba kötődés megkezdődik, másra néz, mint akivel kapcsolódni akar, ami mindkettőnek végtelenül tetszik, annak is, akit becsapott, annak is, aki partnert kapott. Mikor pedig a tánc megkezdődött, a tánc alatt is máshová néz és ismét becsapósdit sejtet, mely huncutka megint csak végtelenül tetszik, annál is inkább, mert ezáltal szövevényes meséket lehet csinálni. A szem és nyelv nem arra való, hogy folytonosan hazudják, hanem, hogy a helyeset lássa és igazat mondjon. Más a tréfa és a kedveskedő kötekedés és más az álnok kaméleon természet. A nő fecsegő természetében még inkább gyöngül, a férfi pedig hazug, nagyító és fantáziáló nővé törpül.

6. A bálók lelke a fajtalanság lelke

Vásott és hálátlan gyermek, aki letagadja atyját, anyját. Megbízhatatlan nép az, mely nem becsüli és megtagadja fáját. Nincs fajtalan állat, mert mindegyik szereti fáját. Csak az ember bitorol privilégiumot, hogy a férfi kivetkőzzék férfiaságából és a nő ne legyen nőies. A bálók által lesz sok fajmagyar fajtalan, mert nemcsak a fáját tagadja meg és lesz zsidó, néger, indián vagy francia, hanem emberi fáját is elhagyva csúszik az állat alá.

Igy lesz a honet és szigorúan fegyelmezett bálóból egyszerűen táncmultság, a táncmultságból egyszerűen multság, a multságból pajkosság, a pajkosságból ösztönös begyulladás, a begyulladásból soupé-csárdás és az éjszaka folytatása, a hazatérés helyett új máshová betérés, utána pedig tüdőcsúcshurut, kimerültség, orvosi beavatkozás és vérvizsgálat, sokszor öngyilkos gondolat stb.

Hát esztétika ez és öröm?

7. Keresztelő Szent János fejtétele

Keresztelő Szent János a börtönben ül, mert figyelmeztette Heródest, hogy testvére feleségével élnie nem szabad. És mégsem e figyelmeztetés került fejébe. Fejét egy tánc vette le. Heródest elbűvölte leányának, Heródiásnak a tánca.²⁰ E bűvös hatás alatt meggondolatlan ígéreteket tett. Gonosz lelkű ágyasa kihasználja a gyöngeséget és szuggerálja a leálynak, hogy Keresztelő János fejét kérje. Megkapta. Egy gyöngye teremtés, egy fiatal leány és egy hitvány nő egyetlen egy tánc által leveri a lábáról Heródest, akit különben a bűnös viszony már levert és lefejezi Szent Jánost, népének nagy értékét. Íme, mibe került egy udvari bál! A legnagyobb értéket is képes semmibe venni és feláldozni a gyöngye ember, ha egyszer fejét veszti. Éva nem csak az éden kertjében volt Ádám veszedelme, hanem az is maradt. Csak a jó Isten tudná megmondani, hogy bálók, táncok, szerelmek hány koronás főt fejeztek már le, hány udvarba hoztak féltékenységet és békétlenséget, hány családot bolygattak meg, mennyi politikai perpatvart és párbajt rendeztek, mennyi vallást és katolikumot tettek tönkre, mennyi szent papi és elsőrangú világi hivatást akasztottak meg, mennyi egzisztenciát és lelket taszítottak már a nyomorba és kárhozatba és így tovább. Lindbergh is alighanem a tengerbe zuhant volna, ha bravúros útjára leányt vitt volna.²¹

²⁰ A Biblia nem nevezi meg a hercegnő személyét csak Heródiás lányaként hivatkozik rá; a nevéről – Salome – csak Josephus Flavius tudósít. Azonban több ókori és középkori forrás v Heródiás néven emlegeti. Sőt egy szír legenda Boziya néven ismeri. Tóvay, 2018. 26.

²¹ Charles Lindbergh (1902–1974), amerikai pilóta, aki 1927-ben elsőként repülte át az Atlanti-óceánt.

forrásközlés

8. Az éden kertje

Az éden kertje nem volt álomföld, hanem valóság. A gyönyörűség paradicsoma volt az kezdet-től fogva. Nem szőnyegek és hervadó csokrok, hanem eleven, zöld pázsitok, virágok és bokrok színükkel analizálva a nap természetes fényét élesítették azt. E természetes ékesség közt ott ragyogott az eredeti ártatlanság és kegyelem, a természetfeletti világosság fénye. És a gyönyörűség paradicsoma mégis Ádám álomföldje volt. A földön Ádámra az álmat a jó Isten bocsátotta. Az álom után Ádám maga mellett látta Évát.

A jó Isten már csak jó és jót akar. Összehozta a férfit és a nőt. Kellemes találkozás volt az a jó Isten is úgy akarta, hogy az legyen. És Istennel szemben ezt is megrontotta a Világ Fejedelme. Mármost ti apák, anyák és ifjúsági nevelők, no meg ti ifjú Ádám- és Éva-utódok, ti bíztok fiaitokban és leányaitokban és magatokban, mikor a jó Isten is mintegy csalódott szándékában, ami annyit jelent, hogy akarata nem teljesült? A jó Isten nem romlottakkal kezdett, ti pedig mindnyájan kivétel nélkül kezdet óta bűn által kikezdedtek vagytok.

9. A bálók gonosz lelke a Szentírás tükrében

Bölcsesség könyve 2.:

„Jertek tehát, éljünk a jelenvaló jókkal és élvezzük gyorsan, ami teremtetett, még az ifjúkorban. Drága borral és kenetekkel töltözzünk, és ne múltjuk el tőlünk az idő virága.

Koszorúzzuk meg magunkat rózsákkal, mielőtt elhervadjanak; egy mező se legyen, melyet el ne járjon a mi bujaságunk. Senki közülünk résztvenni ne legyen bujaságunkban; mindenütt hagyjuk jelét vigasságunknak, mert ez a mi osztályrészünk, ez a mi sorsunk.

Azért fogjuk körül az igazat, mert ő hasztalan (terhünkre van) nekünk, és cselekedeteinkkel ellenkező és szemünkre hányja a törvény elleni bűnöket, és hírbe hoz minket feslettségünk vétkei miatt. Azt állítja, hogy nála van az Isten ismerete és Isten fiának nevezi magát.

Gondolatainkat napfényre hozza.

Nehéz nekünk csak tekintete is, mert élete különböző másokétól, és kiválók az ő utai.

Mintegy célsapoknak tart minket és megtartóztatja magát utainktól, mint a tisztátalanságtól, és többre becsüli az igazak végét és azzal dicsekszik, hogy az Isten az ő atyja.

Leggyalázatosabb halálra kárhoztassuk őt.”

A Bölcsesség ítélete:

„Ezeket gondolták és tévedtek, mert gonoszságuk megvakította őket.

És nem tudják az Isten titkait, sem jutalmát nem reménylik az igazságnak és nem veszik figyelembe a szent lelkek tiszteletét.

Mert az Isten halhatatlanná teremté az embert, és hasonlatosságának képére alkotta őt. De az ördög irigységéből jött be a halál a föld kerektségére.”

VII. Az ellenkezés

„Ellenkezést vetek közötted és az az asszony között, a te ivadékod és az ő ivadéka között; ő megrontja fejedet és te sarka után leselkedel.” (Gen. 3., 15.)

Az Úr a katasztrófa után tervével fel nem hagyott, hanem a két nembelinek ruhát, munkát és parancsokat adott. Ugyancsak ő, nemcsak ósatyákról, hanem ósanyákról is gondoskodott, és ahol hitet és becsületességet látott, ott ismeretségeket is előremozdított. Az Énekek Énekében a Szentlélek hárfáin megénekeltette a tiszta szerelem dalait. És az erotikum ősenergiájából ki-

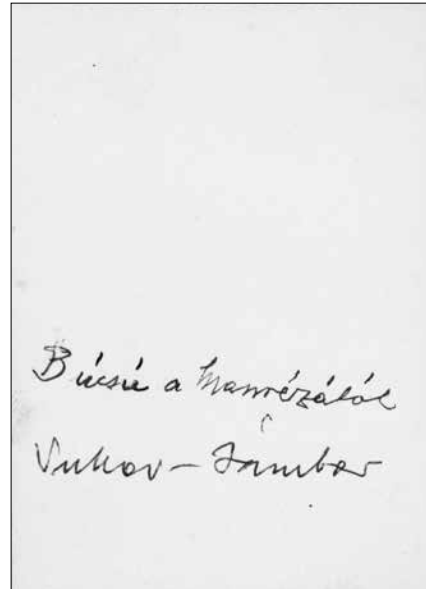

termelte a legtisztábbat, az Immakulátát, akit tiszta jegyesre bízott, mert csak ilyenek közt és a Szűz ölen óhajtotta látni égi Kedvencét.

Az égi Kedvenc leendő testvérei mosolygatták meg Izsák anyját, Sárát, itatták meg Jákob személyében Rákel nyáját, marasztalták a moabita Ruthot Noémínél. Ezek a kedves gyermekek bírták rá a földön járó Jézust, hogy a kánai menyegzőn megjelenjék és a házasságot szentségi rangra emelje. Ismerte Krisztus urunk nagyon jól a földi honok és az örök haza benépesedésének a forrását, azért sietett mindjárt nyilvános működésének az elején, akkor, mikor ő is ismerkedni kezdett jegyesével a lelkek birodalmával, és tért be Kánába, hogy e forrást megszentelje.

Aki kilopkodja a tavaszi fák virágából az Isten gondolatát, az nyáron és ősszel nem eszik gyümölcsöt. Amely madár csak énekel és fészket nem rak, magára marad és kipusztul az. Az apák és anyák, akik olyan bálba és táncba viszik gyermekeiket, ahol Isten gondolatait a gúny tárgyává teszik, elveszítik azokat. A nevelők és ifjúsági vezetők, ha drága kincseiket sokat viszik bálba és táncba és azok erkölcsseire nem vigyáznak, vetésük pusztulásnak indul és közreműködnek Pannónia virágos kertjének a letarolásában.

A Szent Család-bál csak úgy az, ha ott Jézusnak is van szava. Szent Imre-bál csak úgy az, ha Szent Imre uralkodik ott liliomos jogarával. Szent Margit-bál az, mely a szerénységből nem tágít. Emericana-bál csak az lehet, ahol a zöld színbe burkolt remények horgonyával nem a meztelen és erkölcstelen strandokon vagy a néger, indián, francia vagy tudom is én minő partokon kötnek ki, hanem, ahol a magyar búzának, fajnak és Szent István országának reményt adnak. A kongreganista pedig csak úgy kapcsolódhatik a bálba, ha Szűz Mária szeplőtelen tisztasága és istenanyai méltósága megbűvölte és magával ragadta lelkét és ez erősen és hathatósan befolyásolja igyekezetét, hogy a nővel szemben mindenkor lovagiasan, illedelmesen és erkölcsösen viselkedjék. Vagy ha a kongreganista nő, Szentlélek mátkájának tisztaságáért és hűségéért rajongva arra vigyáz, hogy szeretett Jézusát meg ne bántsa.

Vukov János (b), Jámbor László (j)
Jézus Társasága Magyarországi Rendtartomány
Levéltára, JTMR Levéltár V.3. Fényképgyűjtemény
(Vukov János)

Említést tettünk a Szent Család- és Imre- és Margit-bálról, az Americanáról és a kongregációról nem azért, mert vezetőit és tagjait szidni akarjuk, hanem, mert őket a többi egyesületeknél szinte jobban szeretjük. Rossz szolgálatot teszünk a hazának, egyháznak és saját magunknak, ha a dekadenciához csatlakozunk és okot adunk, hogy ellenségeink látva jelvényeinket, ránk mintegy újjal mutogatva azt mondhassák: ezek sem jobbak!

Baráti jobbot kérek!

Baráti jobbot kérek nem ugyan azért, hogy táncra perdüljek, de igenis azért, hogy a mentő akcióban veletek egyesüljek. Menteni akarom a Regnum Marianum ifjúságát, menteni annak minden egyes fiát és leányát a hazának és egyháznak és a szebb és jobb és tartalmasabb magyar jövőnek.

Minthogy pedig az emberi karok, no meg a kardok is elégtelenek, a bajok és ellenségeink meg igen nagyok, a segítséget az ég Urától és Szűz Anyánktól várjuk.

Boldogasszony Anyánk, régi nagy Patrónánk,

Nagy ínségben lévén, így szólít meg hazánk:

Magyarországról, romlott hazánkról,

Ne feledkezzél meg szegény magyarokról!

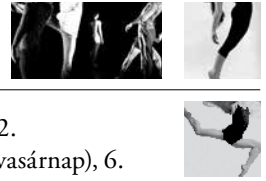
Egyesülve tehát a Megváltó Jézussal és a büntipró Asszonnyal, szálljunk harcba az erkölcs-telen táncsal, ruhával és bállal, ne azért, hogy ne legyenek örömeink, hanem, hogy örömeink végleg le ne törjenek. Az öröm az igazaké és addig bírják, míg az örömeikből az igazságot ki nem taszítják. Megszűnik pedig bennük az igazság, ha az örömdést nem arra és úgy használják, amire a minden örömök forrásától, a jó Istentől kapták.

Az igazi öröm a jóban erősít és előre visz.

(A forrást közzéteszi és a lábjegyzeteket írta: Tóvay Nagy Péter)

Irodalomjegyzék

- Bencze, István (1997): „Visszaemlékezés”. In: *Szabó, Ferenc (szerk.): Magyar jezsuiták vallomásai I.* Budapest: Jézus Társasága Magyarországi Rendtartománya. 123–128.
- Elekes, Boldizsár (1929): „Serédi Jusztinián hercegprímás és József főherceg a Manrézában”. In: *Nemzeti Újság*. (március 15. péntek), 5–6.
- Gabányi, János (1931): „Katonatiszti lelkigyakorlatok”. In: *Nemzeti Újság*. (október 4. vasárnap), 17.
- Kaposi, Edit (1986): „A magyar társastánc szakirodalom forráskritikai vizsgálata II”. In: *Tánc-tudományi Tanulmányok*. Budapest: Magyar Táncművészek Szövetsége Tudományos Tagozata. 49–74.
- Molnár, Antal (2015): „A szentszék, a magyar jezsuiták és egy törökországi tudományos intézet alapításának terve (1930–1934)”. In: *Fejérdy, András (szerk.): Magyarország és a szentszék diplomáciai kapcsolatai 1920–2015*. Budapest–Róma: Balassi Intézet– Római Magyar Akadémia. 173–209.
- Nagy, Tőhötöm (1990): *Jezsuiták és szabadkőművesek*. Szeged: Universum.
- Névtelen (1926): „Ahol az Hiúság lelki es festi szükségletéről egyaránt gondoskodnak”. In: *Új Nemzedék*. (április 28. szerda), 4.

- Névtelen (1927a): „Jubiláló kongregáció”. In: *Budapesti Hírlap*. (május 17. kedd), 12.
- Névtelen (1927b): „Az Egyetemi Mária Kongregáció”. In: *Új Nemzedék*. (október 9. vasárnap), 6.
- Névtelen (1927c): „Cím nélkül”. In: *Nemzeti Újság*. (november 09. szerda), 10.
- Névtelen (1928a): „A Manréza új főnöke”. In: *Budapesti Hírlap*. (augusztus 1. szerda), 9.
- Névtelen (1928b): „Hírek néhány sorban”. In: *Dunántúl*. (augusztus 02. csütörtök), 1.
- Névtelen (1928c): „A zugligeti Manréza új rektora”. In: *Pesti Hírlap*. (augusztus 1. szerda), 11.
- Névtelen (1928d): „Hírek a Manrézából”. In: *Új Nemzedék*. (szeptember 23. vasárnap), 7.
- Névtelen (1928e): „Jézus szívének hódolt vasárnap a főváros katolikus lakossága”. In: *Új Nemzedék*. (június 19. kedd), 11.
- Névtelen (1929a): „P. Vukov János konferenciái beszéde”. In: *Kecskeméti Közlöny*. (1929. március 10. vasárnap), 3.
- Névtelen (1929b): „P. Vukov János első konferenciái beszéde”. In: *Kecskeméti Közlöny*. (március 22. péntek), 5.
- Névtelen (1929c): „Konferencia beszédek intelligens férfiak részére”. In: *Katolikusok Lapja*. (5. sz.), 75.
- Névtelen (1929d): „A ciszterciek zirci konventjében”. In: *Nemzeti Újság*. (február 27. szerda), 10.
- Névtelen (1929e): „Loyolai Szent Ignác cserkészcsapat”. In: *Nemzeti Újság*. (május 22. szerda), 13.
- Névtelen (1929f): „Sincero bíboros Budapesten”. In: *Nemzeti Újság*. (szeptember 26. csütörtök), 8.
- Névtelen (1929g): „Nagyszabású Szent Gellért ünnepség lesz vasárnap”. In: *Nemzeti Újság*. (szeptember 28. szombat), 10.
- Névtelen (1929h): „Papi összejövétel a Manrézában”. In: *Nemzeti Újság*. (október 22. kedd), 13.
- Névtelen (1929i): „Vox Academica”. In: *Új Nemzedék*. (január 1. kedd), 9.
- Névtelen (1929j): „Szent István Bajtársi Szövetség”. In: *Nemzeti Újság*. (november 14. csütörtök), 9.
- Névtelen (1929k): „Száz év múlva lezárul az országok és népek megtérésének korszaka”. In: *Nemzeti Újság*. (április 23. kedd), 2.
- Névtelen (1930a): „A hercegprímás lelkigyakorlaton”. In: *Új Nemzedék*. (augusztus 28. csütörtök), 7.
- Névtelen (1930b): „A Szociális Missziótársulat”. In: *Nemzeti Újság*. (április 16. szerda), 10.
- Névtelen (1931): „A teológiai tanárok és szemináriumi előljárok országos értekezlete”. In: *Nemzeti Újság*. (június 26. péntek), 11.
- Névtelen (1932a): „Kongregációs nap Győrött”. In: *Új Nemzedék*. (május 31. kedd), 6.
- Névtelen (1932b): „Lelkigyakorlatok”. In: *Nemzeti Újság*. (február 25. csütörtök), 10.
- Névtelen (1933a): „Tragikus módon meghalt Vukov János dr. szerzetes tanár, a Manréza rektora”. In: *Budapesti Hírlap*. (augusztus 12. szombat), 8.
- Névtelen (1933b): „Úszás közben hirtelen meghalt a Manréza-rendház igazgatója”. In: *Kis Újság*. (augusztus 12. szombat), 7.
- Névtelen (1933c): „Mennyi »hírességet« temetnek el nálunk”. In: *Korunk Szava*. (17), 287.
- Névtelen (1933d): „Dr. Vukov János jezsuita páter tragikus halála”. In: *Magyar Hírlap*. (augusztus 12. szombat), 3.
- Névtelen (1933e): „Tragikus körülmények között halt meg a Manréza vezetője”. In: *Nemzeti Újság*. (augusztus 12. szombat), 2.
- Névtelen (1933f): „Dr. Vukov János, a Manresa rektora, fürdés közben vízbe fulladt”. In: *Pesti Hírlap*. (augusztus 12. szombat), 8.
- Névtelen (1933g): „P. Vukov János S. J. tragikus halála”. In: *Új Nemzedék*. (augusztus 13. vasárnap), 6.

- Névtelen (1933h): „Szívbenulás ölte meg Vukov pátert”. In: *Friss Újság*. (augusztus 13. vasárnap), 7.
- Névtelen (1933i): „Fürdés közben hirtelen meghalt Páter, Vukov János, a Manréza rektora”. In: *Magyarság*. (augusztus 12. szombat), 4.
- Névtelen (1933j): „Szívbenulás ölte meg P. Vukov Jánost”. In: *Nemzeti Újság*. (augusztus 13. vasárnap), 18.
- Névtelen (1933k): „Szívbenulás okozta Vukov János halálát”. In: *Pesti Hírlap*. (augusztus 13. vasárnap), 17.
- s.b. (1928) : „Vukov János S. J.: Táncoljunk?”. In: *Vox Academica*. (június), 314.
- Takács, Béla (1928): „Táncoljunk?”. In: *Kalocsai-Pécsi Diákszemle*. (6. sz.), 13.
- Vízi Elemér S. J. (2019): „Előszó”. In: *Loyolai Szent Ignác: Lelkigyakorlatok*. Budapest: Jezsuita Kiadó. 5–8
- Vukov, János (1926a): „Hipnózis és szuggesztió a Bibliában.” In: *Magyar Kultúra*. (9. sz.), 449–450.
- Vukov, János (1926b): „Rabindranath Tagore.” In: *Magyar Kultúra*. (11. sz.), 558–559.
- Vukov, János (1926c): „Dr Záborszky István: Rabindranath Tagore világnézete”. In: *Magyar Kultúra*. (11. sz.), 586–587.
- Vukov, János (1926d): „Tower Vilmos: A hipnotizmus elméleti, gyakorlati, pedagógiai, orvosi és büntetőjogi szempontból”. In: *Magyar Kultúra*. (11. sz.), 587–588.
- Vukov, János (1929a): „Manréza Budapesten”. In: *Vox Academica*. (december), 105–106.
- Vukov, János (1929b): „Friedrich Ritter von Lama: Konnersreuther Chronik”. In: *Magyar Kultúra*. (december 5.), 489–490.
- Vukov, János (1932): „Dr Horváth Konstantin S. O. Cist. : Zirc története”. In: *Magyar Kultúra*. (6. sz.), 286.

MELLÉKLET

P. Vukov János S. J. (1887–1933)¹

Ez évi aug. 11-én, pénteken, életének 46. évében halt meg. Ki gondolta volna erről az egészséges, szálas, munkabíró, jó kedélyű, fáradhatatlan emberről, hogy így korán és így váratlanul hagy el minket? Mosolyogva, vígan társalogva ment ebéd előtt a fürdőbe s a húsz méter hosszú medencében úszkálva kedélyesen társalgott a vele fürdő két atyával, akik pár perccel háromnegyed egy előtt távoztak. Az utoljára távozó páter a sarkon elfordulva kétszer is köszönt laudetur-ral a vízben maradó P [áter] Vukovnak, aki talán halkán válaszolta az „in saecula”-t, a „mindörökké”-t s ebben a pillanatban a lelke már az örökkévalóság kapujában állott. Hat perccel háromnegyed egy előtt, közvetlen társainak távozása után kellett meghalnia, mert különben szokásához híven háromnegyed egyre már a szobájában lett volna a példásan rendszerető rektor. A fürdő alatti hegyoldali sétányon egyik rendtársunk ez idő alatt még gyenge hörgést, kiáltást, vagy vízlocsanást sem hallott. Nem volt itt haláltusa, hanem csendes szívbenulás következtében beállott hirtelen halál. Mikor a nem is mély víz alá merült, már halott volt. Ő létesítette a fürdőt és ő maga is részt vett a munkában. Senkitől sem búcsúzott, nem félt, nyitott szemmel, bátran ment a halál elé, mely a maga ásta gödörben fogott vele kezét.

¹ A szöveg forrása: Manréza, 1933. október, 1–4.

Volt-e halál sejtelme? Pár hónappal előbb említette séta alkalmával egyik rendtársának, hogy nem lesz hosszú életű, fiatalon hal meg, mint P. Bernhardt (szintén 46 éves korában), s hogy hirtelen fog meghalni. Számított arra, hogy nem fogja kibírni, ha az idén is nagy hóhulám lesz, mint tavaly volt. A halála előtti napon kapott új írógép kipróbálásakor kis betűkkel a következő szöveget kopogtatta papírra: „Olyan kedves ennek minden egyes betűje, hogy szinte öröm vele írni. Úgy szeretnék mindent olyan szépen tudni, de hát legyen meg úgy, amint azt óhajtják. (Célzás a nagy elfoglaltságára, folytonos hajszában élt.) Legyünk mindenkor készek és írjunk úgy, ahogy azt legjobban tudjuk, hisz másképpen úgysem sikerül;” majd nagy betűkkel folytatja: „Akkor pedig mindig nagy betűkkel tudunk írni. Ha komolyan neki indul az ügy, legyünk készen, mert nem tudjuk, mely órában jő az Úr.”

A boncolás szerint bámulatosan kevés kóros elváltozás volt szervezetében: kisebb érlemeszesedés és bal szív fél hypertrophia, a megfelelő szívész izomzatának túltengése volt megállapítható. A halál oka tehát szívbénulás lehetett.

Jó szíve ölte meg ezt a jó embert. Mialatt szép lelke az örök Bíró előtt megjelent, az egész rendház a déli lelkiismeret-vizsgálást végezte. Mindenki a maga lelkével foglalkozott, gyarlóságait kutatta, erényeit vizsgálta, adatait jegyezte, bánatot keltett, erős fogadást tett, kérlelt, engesztelt, könyörgött, istenes munkát végzett. Mindenki magával foglalkozott, csak a haldoklóra nem gondolhatott senki. Így halt meg az, aki mindenkinek gondját éjjel-nappal a szíven viselte. Távozó lelke így szemlélte a Szentlélekhez megvilágosításért fohászoló ház lakóit. Ez volt első öröme a túlvilágon. Istennel egyesült lelkeket hagyott hátra. Így stilszerű az újoncmester halála. Útban volt az ég felé és ugyancsak útban az ég felé hagyta szeretteit is.

Egy óraker nyugodtan ebédeltünk, mert elfoglaltsága miatt néha csak később ebédelhetett a házfőnök. Bizonyára most is dolga akadt, mondták a páterek, mikor ebéd utáni szentségimádás végeztével a fürdőmedence felé tartottak. Persze, hogy fontos és sürgős dolga akadt, amit csak ő végezhetett el.

A fürdő mellett P. Vukov az újoncokkal és a házi testvérekkel együtt kubikolva, egy kis teret készített a hegyoldal tövében még tavaly ősszel s ezen az árnyas helyen szoktak a páterek ebéd után háromnegyed órán át társalogni. Jól esik ilyenkor a beszéd, mert kora reggeltől idáig hallgatni kell, még étkezés alatt is. A fiatalság legkivált hangos ilyenkor s víg kacagástól teli a hegyoldal. Megindult a krokett is. A páterek az aranymisés Komárik atyát környezve lassan érnek a vízhez, melynek szélén a gyepen papi ruhákat látnak. Önkénytelenül felhangzik a kiáltás: Hol van P. Vukov? És keresésére sietnek páterek, fráterek a hegy oldalán. Nem akarnak hinni az első, rémes gondolatnak. Közben már a fiatalság vetkőzik, a medencébe ugrik, hosszú rudakkal mindenki a legmélyebb részen kutat. Egy perc, két perc, három, négy is elmúlik kínos feszültségben. Közben P. Zsámár Jenő a medence közepe felé indul s ennek szélén beleütődik P. Vukov kezébe. P. Vukov! – hangzik fel újra az izgatott kiáltás s a másik pillanatban a rektor ősz feje látszik ki a vízből, majd az egész test, melyet ötven-hatan emelnek ki a partra. Még él! – mondja az egyik, s gyorsan arccal lefelé fordítják, de alig jön ki egy kevés nyál a száján. Dobog a szíve – így véli hallani egy volt cserkész. Közben feltételesen feloldozásban és utolsó kenetben részesül. A mesterséges lélegzést akarják megindítani. Dolgoznak fáradhatatlanul. Vetekedve ragadják meg áldott két kezét, mely vezette, áldotta, ölte és áldoztatta őket. Közben a szomszédságból Borza Jenő dr. egyetemi orvostanár is megérkezik, injekciót ad, bár rázza a fejét. De tanár úr – még van érverés véli egy izgatott újonc... Az ifjak aggódó szeretettel igyekeznek megindítani a légzést, de hiába! Közben a professzor úr a hullafoltokat állapítja meg. A mentők is megérkeznek. Újabb autó túlkölés, jönnek a rendőrség emberei, újabb vizsgálat. Megjön Mészáros Károly dr. egyetemi tanársegéd, a Manréza házi orvosa is, szaladva rohan a kiterített P. Vukovhoz, hallgatja a szívverését, de már nem hallja. Közben megkondul a Manréza tornyának

két harangja. Régi kedves ismerőseink. De most oly szívbe markolóan búgnak, sivítanak, hogy egyszerre térdre hull mindenki s Isten szabad ege alatt nyolcvan megtört hálás szívből egyszerre száll fel a Könyörülj rajtam Uram zsoltár aggódó esedezése a most számot adó sáfárkodóért, lelki előmenetelünk okos és gondos intézőjéért, fáradhatatlan újoncmesterünkért, apostoli lelkiületre nevelő igazgatónkért. Mindenki szomorú, csak a madárkak csicseregnek, a mókusok ugrálnak s vígan hajtják tovább a kalitka kerekét. Ha lehetne így tennék örökké, teljesen kielégülten, hiszen fogalmuk sincs nagyobb értékekről, lélekről, Teremtőről, az emberi léleknek az Istennel való egyesüléséből származó, szem nem látta boldogságáról. Bohókás jókedvük most nem vidámít. Itt csak a gyermekkortól szerzetes életben kitartóan eltöltött erényes élet tökéletes értéke s az a halálba vitt Mária-skapuláré érem vigasztal, melyek cáfolhatatlanul és megdönthetetlen erővel hirdetik az erényes életnek fölényes diadalát a halál s a túlvilági büntetések felett. Számoljuk az órákat. A halál háromnegyed egy előtt hat perccel következhetett be. Tehát, ha azonnal nem üdvözült, bizonyára tizenkét óra hosszat sem lesz a tisztítóútzbén. Holnap szombat van. Hogyne élvezné a legnagyobb szükségben Mária anyai jóságát az, aki egész életében, életével, tisztaságával, buzgóságával az Isten Anyját szolgálta!

Ami ezután következett, az nagyon rideg volt. A hullaszállító autóba helyezték s a törvényszéki orvostani intézetbe szállították. Háromnegyed kettőkor emelték ki a vízből és három órákor már csak hült helye volt a Manrézában. Emléke annál édesebb és erősebb.

Így lett a java korában ily váratlanul elhunyt P. Vukov a halálról szóló manrézai elmélkedésnek beszélő példája. De nemcsak ez marad emlékezetben, hanem fáradhatatlan a igyekezete is, hogy a Manrézát fejlessze és a lelkigyakorlatozó férfivilág kedves otthonává tegye. Sok jót tett. Jól tette, hogy bővítette a Manréza telkét, oltárait márványba faragtatta, ablakait, falait kifestette és különféle műhelyeket létesített, melyek ily nagy ház életéhez szükségesek. Folyton tervezett, mindig dolgozott. De legjobban tette, hogy a halálra mindennap készült és készen volt a hirtelen halálra is. Az „egy a szükséges”-t mindig szem előtt tartotta, lelke üdvét, a másokét is, mindennél többre becsülte, Jézus Szívét szerette. Ezért távozott szó nélkül, nem volt mondanivalója senkihez sem, ezért hagyott mindenkit elmenni maga mellől, mikor örökre egyesülni készült Azzal, akit szíve mélyéből, minden csepp vérével, szerzetesi életének teljes odaadásával hősi fokban szeretett.

Jómódú bácskai bunyevác családból született 1887. december 27-én. Szabadka Napfény pusztáján ringott bölcsője. Közeli rokona volt Budanovich Lajos bácskai (szabadkai) felszentelt megyéspüspöknek és vitéz Rátvay Imre ny. tábornoknak.

A Jézus Társaságba húszéves korában lépett. Pontosan emlékezett a napra, mikor hivatását kapta. Középiskolai tanulmányait Kalocsán, az egyetemieket Innsbruckban fejezte be. Doktori diplomája volt a bölcsletről és teológiából. Különféle szerzetesi alkalmaztatása után Péccsett négy évig a püspöki szeminárium lelki igazgatójaként működött. Majd első házfőnöke lett a Manrézában.

Tudott zordon, kitartóan kemény, következetes és tudott engedékeny is lenni. Tudott a bűnök és visszaélések ellen kikelni oly erővel, hogy szónoklata alatt ájuldozott a hallgatóság egy része, úgy kellett többeket kivinni. Pontosan ragaszkodott a szabályokhoz, még a szokásokhoz is. Nagyszerűen értett az önfegyelméhez. Sok baja, gondja és félreismertetése között sem mutatta magát sohasem levertnek. Szobájában és ezen kívül mindig mosolyogva fogadta az embereket. Tudott édes, kedves lenni, ha a helyzet ezt kívánta. Kitartó, okos munkával Jánost faragott az ő Iván lelkéből. Tüzes fekete szemével a vesébbe látott. Kemény tekintetét sokan nem bírták. Ritka emberismerettel rendelkezett. Külföldről is érdeklődtek nála, hogyan tett szert reája. Ő meg csak nevetve mondotta, lehetetlen, hogy az emberek el ne árulják, mi lakozik bennük: „Legkivált evés, játszás és betegség alatt mutatkozik az, hogy ki kicsodás” – mondogatta.

Élt-halt a Manrézáért. Ragyogott a szeme, ha a lelkigyakorlatozók megtöltötték a házat. Maga is nagy elfoglaltsága dacára több lelkigyakorlatot adott. Az épület bővítésének tervével foglalkozott, amit az újoncok egyre növekvő száma is sürget. Mindig csak Isten ügyét, nagyobb dicsőségét szolgálta s mi alázattal hisszük és reméljük, hogy azóta Isten is megdicsőítette az ő hűséges szolgálját.

Temetése augusztus 13-án d-u. öt órakor a kerepesi temető halottasházából ment végbe. A szertartást a Manréza vice-rektorává kinevezett P. Bangha Béla S. J. végezte a résztvevők, a volt kongreganistái, lelkigyakorlatozói és nagy tisztelői tömegének jelenlétében. Nyugodjék békében!

Novitii. Zugliget. 1932. Május.
 I. CC. Katona, Kákonyi, Bayer, Szekely, Fritsch, Vár,
 [Papula, Néb, Kaufmann
 II. Peidl, Lukács, Fehér, Kiss, Hajdók, Németh Józ, Szudás,
 Kovas, Holcás, Takács, Koppelman, Söta, Maron, H'bralán
 Pozsáró
 III. Liska, P. Soc. Miszoglád, P. Nagyulov, Németh Józ (munkos)
 (P. Rivay defuit.) Pók
 Kov. II. év

Vukov János (ülő sor,
 balról a 3.)
 a noviciusokkal
 (1932, Manréza)
 Jézus Társasága
 Magyarországi
 Rendtartomány
 Levéltára,
 JTMR Levéltár V.3.
 Fényképgyűjtemény
 (Vukov János)

R. P. Vukov János S. J. (1887–1933)²

R. P. Vukov tragikus halála mindnyájunkat nagyon megrendített.

Csütörtökön (aug. 10-én) még a házigazda szerepében búcsúvacsorát adott a Manrézában a Kínába induló misszionáriusainknak tiszteletére; el is kísérte őket a vasútig. Másnap meg két Szegedre készülő skolasztikusnak misézett szokottnál korábban, hogy annál több ideje maradjon a rációk meghallgatására azok részéről, akik augusztus 15-én teszik le első fogadalmaikat. Tizenkettő után lement a noviciátus kertjébe, hogy megfürödjön egy kissé felüdüljön s megpihenjen a fárasztó munkától. Fél egyik még együtt lubickolt a medencében P. Miniszterrel és P. Lovassal, kik előbb eltávoztak.

Kevéssel azután, hogy egyedül maradt, érthette őt a szívszélhűdés, úgyhogy elerőtlenedve zuhant a medencébe s végighorzosolta fejét a medence betonfalán, miként ezt később a rendőri bizottság kétségen felül megállapította.

Az étkezés ideje alatt, ha fel is tűnt R. P. Rektor távolmaradása nem tulajdonítottak neki nagy fontosságot. Csak mikor ebéd után a páterek rekreációs helyén a levetett ruhákra ugyan rábukkantak, de R. P. Rektort sehol sem találták, sejtettek rosszat. P. Zsámár, M. Mócsy és Legeza nyomban levetették felsőruháikat s a medence felkutatására siettek. Eleinte a mély vízben kísérleteztek, majd a csekélyebb (sic!) részeken nyomoztak, míg végre körülbelül ott, ahol P. Lovas elköszönésekor R. P. Rektort utoljára látta, találtak reá oldalt dült helyzetben, kapaszkodó, felfelé tartott kezekkel.

Mihelyt kiemelték R. P. Rektornak élettelennek tetsző testét a medencéből, először is a vizet igyekeztek eltávolítani bensejéből s hozzáfogtak az élesztési munkálatokhoz.

P. Spirituális generális abszolúcióban részesítette R. P. Rektort, P. Polgár pedig sub unica forma, feltételesen a szentkenet szentségében részesítette őt.

A közelből nagy gyorsan előhívott egyetemi magántanár, minden élesztési kísérlet és injekció dacára csakúgy, mint a telefonon felhívott mentők, már csak a bekövetkezett halált állapíthatták meg s ezért az esetről nyomban értesítették is a rendőrséget, hogy az állami törvényeknek eleget tegyünk.

P. Socius, kit ugyancsak telefonon szólítottak a katasztrófa színhelyére, azon a címen, hogy baj van a Manrézában, már csak az élesztési kísérletezések eredménytelenségét állapíthatta meg kővé meredtében.

R. P. Rektornak hátrahanyatlott ábrázata ekkor egészen szederjes volt s elég sokáig ilyen is maradt, csak utóbb nyerte vissza napbarnított arca nyugodt, pihent vonásait. Ekkor már aztán láthatóvá lettek a szokásos hullafoltok, először a hátán, majd a nyak tájékán.

Nemsokára reá szállt ki a Manrézába a rendőri bizottság is. Helyszíni szemlét tartott, a kihallgatott részletekről jegyzőkönyvet vett fel s úgy döntött, hogy R. P. Rektornak holttestemét beszállíttatja az orvostani intézetbe, mert a halál oka: agyvérzés vagy szívszélhűdés, bizonytalan volt. Hogy felesleges kommentároknak eleje vétessék, a boncolásnak szabad folyást engedtek.

Ez másnap meg is történt. A boncoló orvosok abnormálisan nagyra találták R. P. Rektornak szívét s a halál okát szívszélhűdésben vélték megállapíthatónak. A halálhírt táviró vitte szét az országba.

R. P. Provinciálissal, ki akkor éppen üdülő pihenésen volt, R. P. Bangha tudatta a szomorú valóságot, ki azt a jó Isten szent akaratában megnyugodva fogadta s őt nevezte ki a Manréza Vicerektorának s Noviciusmester helyettesnek.

² A szöveg az alábbi periodikában jelent meg: Provinciánk Hírei, 1933. 17–20.

Az első ünnepélyes gyászmisét másnap reggel nyolc órakor, P. Socius tartotta a Manréza kápolnájában, P. Miniszter és M. Legeza, valamint a skolasztikusok asszisztenciájával.

A boncolás gyors lefolyása lehetővé tette, hogy a temetés napját s idejét vasárnap d. u. öt órára tűzzük ki. Ez ugyan reánk nézve kedvező, de az elhunyt rokonságára nézve nem éppen megfelelő idő volt, mert a temetésen R. P. Rektornak tábornok sógorán kívül senki sem vehetett részt.

A temetési szertartást R. P. Bangha, Vicerektor tartotta, P. Miniszter és P. Zsámár s ugyancsak a skolasztikusok asszisztálásával.

A temetésen nagy néptömegek vettek részt; nemcsak a kongregációk tagjai, hanem a Manrézában lelkigyakorlatolni szokott intelligens úri közönség köréből is.

Mekkora értéket vesztett a Jézus Társaság R. P. Vukovban, s mennyire beleégette képét azok lelkében, kikkel érintkezésben állott, kimutatják R. P. Provincialishoz érkező részvétőlátó iratok.

Amilyen váratlanul ért bennünket R. P. Vukov halála, oly előkészületlen fogadhatta ő maga a halálát az Isten kezéből. Kevés nappal halála előtt P. Sociusnak írta: általános a dispozicióvárás mindenfelé. Mi is készek vagyunk, bármikor szívesen megyünk. A legbiztosabb út mégis csak az engedelmesség útja.

Utolsó elmélkedési pontjaiban szokottnál tüzebben beszélt arról, hogy akik állandóan Istennel egyesülten élnek, azoknak nem kell más, csak hogy félrehúzzák előttük a függőnyt s akkor színről-színre fogják látni az Istent.

A jó Isten rendkívül nagy lelki szenvedésekkel próbálta meg az utolsó pár héten.

Bámulatos lelki nagysággal viselte és folytonosan ismételte: a jó Istennek nincsen senkire sem szüksége. Ha én elmegyek, nem fogják érezni. Itt az ideje, hogy szépen csendesen visszavonuljunk s átengedjük helyünket másnak.

Többször tartott rekollekciót, minden iratát átvizsgálta, rendezte, hogy bármikor rendesen eltávozhasson.

Halála előtt két nappal vettek új írógépet neki, egy kis elitbetűs Erikát.

Mielőtt fürödni ment, egy heverő borítékra a következő sorokat gépelte:

„Olyan kedves ennek minden egyes betűje, hogy szinte öröm vele írni. Úgy szeretnék mindent olyan szépen tudni, amint azt akarják. De hát legyen meg úgy, ahogy óhajtják. Legyünk mindig készen és írjunk úgy, ahogy azt legjobban tudjuk, hisz másképp úgysem sikerül. Akkor pedig mindig nagy betűkkel tudunk írni. Ha komolyan nekilendül az ügy, legyünk készen. Mert nem tudjuk, mely órában jó el az Úr.” (itt vége szakadt az írásnak)

R. P. Asszisztens a távollevő A. R. P. Noster helyett következő sorokat intézte P. Zsámárhoz, ki R. P. Vukov tragikus haláláról Rómában jelentést tett: „Rektortok s Novíciusmesteretek halála nem kevésbé érintette a mi lelkünket is. Tudja a jó Isten, mit tegyen, avagy engedjen meg s az Istent szerető lelkeknek minden javukra szolgál. Szeretett Atyánk lelkét, ki a Noviciátus s lelkigyakorlatos ház körül oly sok érdemre tett szert, az igazságos s mindent fejedelmi bőkezűséggel viszonzó nagy Istennek kegyeibe ajánljuk, hogy az Égben diadalmaskodó Társaságunk újabb tagjának minél előbb része legyen a mennyország soha el nem múló örömeiben.”

R. P. Willekens a halálhírré szintén részvétét fejezte ki P. Sociusnak s kérte őt, hogy ezt tolmácsolja a R. P. Provinciális előtt is. Mily veszteség ez – úgymond – a magyar Provincia számára. Rövidke pár szó, de oly lélek és emberismerőnek ajkán, mint egykori Vizitátorunk, ez a pár szó is sokatmondó.

Feledhetetlen nagy lelkének emlékeül leközljük életprogramját, melyet harmincnapos lelkigyakorlata alkalmával (1908) következően fogalmazott meg:

forrásközlés

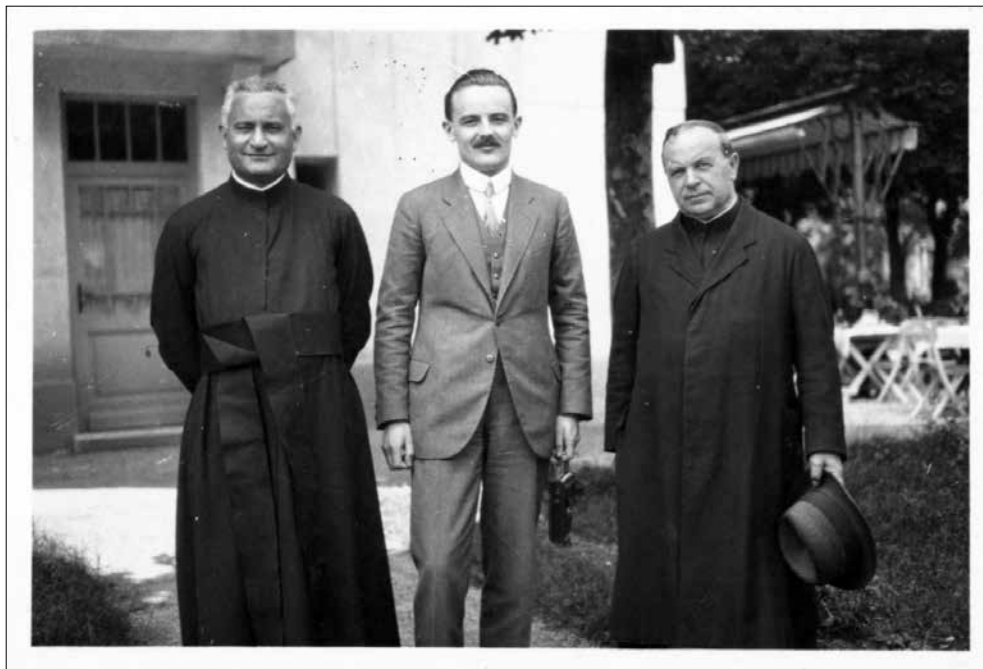

„Mindenekelőtt olyan gyermeke akarok lenni a Társaságnak, akiről a Társaság szellemét, elveit és célját helyesen és jól lehet megítélni.” Életprogramjának három fő pontját következően fogalmazta meg:

„Isten és előljárók előtt légy gyermek.
A világiak előtt légy szerzetes
A testvérek között légy testvér.”

R. P. Vukov értette a művészetet, miként kell a papság szívét közelebb hozni a Társasághoz. Tanúbizonyság erre a sok részvételtávirat s levél, mely halálhírére szinte előzönlötte kúriánkat.

R. I. P.

Vukov János (b),
Dr. Mészáros Károly (középen),
Jámbor László (j)
*Jézus Társasága Magyarországi
Rendtartomány Levéltára,
JTMR Levéltár V.3.
Fényképgyűjtemény (Vukov János)*

